



Investigating Educational Views of Prospective Teachers According to Different Variables

Ercan KİRAZ* Cennet Engin Demir** Meral Aksu***
Ayşegül Daloğlu**** Soner Yıldırım*****

ABSTRACT: The purpose of this study was to analyze part of the findings of the larger study conducted to investigate prospective teachers' demographic characteristics, socio-cultural values, and educational views. The study aimed to examine the effect of certain background variables on educational beliefs of first-year students at the faculties of education in Turkey. Data was collected from 18,226 first-year students from 51 faculties of education through a questionnaire developed by the research team. Educational views were grouped into two categories: conservative and liberal. Findings indicated that gender, age, the type of school graduated the place of residence and parents' educational level had a significant effect on educational views of prospective teachers, yet parents' occupation did not have a significant effect. The findings of the study provided insight into the factors that shape educational views of prospective teachers. Furthermore, they have some implications for the improvement of teacher education programs in Turkey

Key words: Educational beliefs, educational philosophy, teacher education

SUMMARY

Purpose and Significance: This study investigated the effect of certain background variables on prospective teachers' educational views. It is considered that prospective teachers' life experience has an influence on their future employment. Previous studies indicate different results about the background of student teachers and how their background creates an impact on their future behaviors. Therefore, what prospective teachers bring with them into the teacher education institutions are important in terms of understanding their educational views and thereby their future behaviors in the classroom.

Methods: A total of 18,226 first year prospective teachers from 51 faculties of education participated in the study. Questionnaire included three sections: Demographics, socio-cultural values and educational views of prospective teachers. These items were identified through a literature review on philosophical theories of education (O'Neill, 1990; Kiraz & Özdemir, 2006). The questionnaire was pilot tested and necessary revisions were made. The collected data was analyzed using both descriptive and inferential statistical techniques.

Results: The results of descriptive analysis revealed that a majority of prospective teachers come from families of lower-middle socio-economic status living in urban areas. Results of inferential statistical analysis indicated that gender, age, attending public or private high school, the type of high school graduated (General High Schools, Anatolian Teacher Training High Schools, Vocational High Schools etc.), the place residence (urban/rural) and parents' educational level have an effect on educational views of prospective teachers. In contrast, parents' occupation did not have an effect on educational views of the participants. According to the results, girls have more liberal educational views than boys. Students from 16-18 age group have more conservative educational views than the other age groups. Participants graduated from public schools have more liberal views than participants graduated from private schools. Student teachers from Anatolian High Schools, General High Schools, Open High Schools have more liberal views than students from Vocational High Schools. Prospective teachers who mostly lived in urban areas, and whose parents have higher education level tended to have more liberal educational views.

Discussion and Conclusion: The findings of the present study revealed that various factors played a role in shaping the educational views of prospective teachers. It is obvious from the findings that entering student teachers come to the education faculties from families with different socio-economic status with different beliefs and values. Overall, it can be concluded from the results that prospective teachers tended to have liberal views of education, however the influence of conservative view cannot be denied. The faculties of education would provide some opportunities for candidate teachers to transform their knowledge, experience as well as their beliefs and values during 4 years of education. Providing a democratic academic and social environment would help student teachers to form more progressive educational views conducive to implementation of constructivist curriculum initiated by the Ministry of Education in primary and secondary schools.

*Assoc. Prof. Dr. Ercan KİRAZ, Middle East Technical University, Faculty of Education, ekiraz@metu.edu.tr

** Assoc. Prof. Dr. Cennet Engin Demir, Middle East Technical University, Faculty of Education, cennet@metu.edu.tr

*** Prof. Dr. Meral Aksu, Middle East Technical University, Faculty of Education, aksume@metu.edu.tr

**** Assoc. Prof. Dr. Ayşegül Daloğlu, Middle East Technical University, Faculty of Education, daloglu@metu.edu.tr

***** Assoc. Prof. Dr. Soner Yıldırım, Middle East Technical University, Faculty of Education, soner@metu.edu.tr

*Assoc. Prof. Dr. Ercan KİRAZ, Middle East Technical University, Faculty of Education, ekiraz@metu.edu.tr

** Assoc. Prof. Dr. Cennet Engin Demir, Middle East Technical University, Faculty of Education, cennet@metu.edu.tr

*** Prof. Dr. Meral Aksu, Middle East Technical University, Faculty of Education, aksume@metu.edu.tr

**** Assoc. Prof. Dr. Ayşegül Daloğlu, Middle East Technical University, Faculty of Education, daloglu@metu.edu.tr

***** Assoc. Prof. Dr. Soner Yıldırım, Middle East Technical University, Faculty of Education, soner@metu.edu.tr

Öğretmen Adaylarının Eğitim Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Ercan KİRAZ*

Cennet Engin Demir**

Meral Aksu***

Ayşegül Daloğlu****

Soner Yıldırım*****

ÖZ: Bu çalışma öğretmen adaylarının demografik özellikleri, sosyal ve kültürel değerleri ile eğitime ilişkin görüşlerinin incelendiği geniş çaplı bir araştırmada elde edilen verilerin bir kısmının analizinden oluşmaktadır. Türkiye genelinde 51 eğitim fakültesinde öğrenime yeni başlayan 18, 226 öğretmen adayının eğitim görüşleri ve bu görüşlerin şekillenmesinde rol oynayabilecek farklı değişkenler ele alınmıştır. Eğitim görüşleri muhafazakâr ve liberal olmak üzere iki ana grup etrafında irdelenmiş ve eğitim görüşleri ile cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, yerleşim yeri, anne-baba eğitim durumu ve anne-baba mesleği arasındaki ilişkiler aranmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular cinsiyet, yaş, mezun olunan okul, yerleşim yeri ve anne baba eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının eğitim görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir. Anne- baba iş durumu ise öğretmen adaylarının eğitim görüşleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir. Bu sonuçların, eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitime bakış açıları ve eğitim görüşünü şekillendiren unsurların neler olduğunun bilinmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. .

Anahtar sözcükler: Eğitim görüşleri, eğitim felsefesi, öğretmen eğitimi

GİRİŞ

Felsefi anlamda bakıldığında bireylerin eğitimi algılayışları ve eğitime bakış açıları onların yakın çevreleriyle olan kişisel ve sosyal etkileşiminde önemlidir. Eğitim ve öğretimin dünyanın neredeyse tamamında örgün eğitim kurumları olan okullarda gerçekleştirildiği düşünüldüğünde, öğretmenlerin sahip oldukları değer yargıları, inanışlar ve uygulamaları gelecek nesiller üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler bırakacaktır. Aslında, öğretmenlerin sahip oldukları eğitim görüşünün hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğu kararının verilmesi de zordur. Bu nedenle, yüzyıllardır sorulmuş ve günümüzde de hala sorulmakta olan “Eğitim nedir?” sorusuna verilen cevaplar eğitimciler, diğer sosyal bilimciler ve filozoflar tarafından sürekli olarak irdelenmekte ve doğru yanıtın ne ya da neler olduğu konusunda fikirler geliştirilmektedir.

Kişilerin eğitim görüşlerinin oluşması ya da şekillenmesinde etkileri olan birçok unsur vardır. Bunların arasında aile, yaşanılan çevre, sosyal ve kültürel olanaklar, gelenek ve görenekler, örf ve adetler, eğitim düzeyi, okullaşma oranları vb. konuların eğitim görüşlerinin şekillenmesine etkileri sürekli araştırılmaktadır. Araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu farklı bulguların olması, eğitimin ne olduğu ve amacının ne olması gerektiği konusunda da farklı fikir ve düşüncelerin oluşmasına yol açmaktadır. Ancak, bir çok farklı görüşün oluşmasına rağmen görüşlerin genel anlamda metafizik, epistemoloji, aksiyoloji ve mantık (Ryan ve Cooper, 2000) etrafında toplanmış ve bireylerin ve savundukları görüşün eğitime yüklediği anlam bu dört kavramı nasıl açıkladıklarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla, eğitime yüklenen anlam sonucunda öğretmen, öğrenci, eğitim programları ve öğretim stratejileri gibi olgular yüklenen anlam doğrultusunda şekillenmiştir. Aynı zamanda, okulun işlevi de şekillenen görüşler doğrultusunda bireysel hatta toplumsal olarak farklı şekillerde anlamlandırılmakta ve tanımlanmaktadır. Örneğin, bir görüşe göre okulun amacı “geçmişten şimdikiye dek oluşan başat kültürel değerleri öğrencilere kazandırmak, bu yolla onun topluma uyumunu sağlamak” olarak belirtilirken, bir

* Doç. Dr. Ercan KİRAZ, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ekiraz@metu.edu.tr

**Doç. Dr. Cennet Engin DEMİR, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, cennet@metu.edu.tr

***Prof. Dr. Meral AKSU, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, aksume@metu.edu.tr

****Doç. Dr. Ayşegül DALOĞLU, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, daloglu@metu.edu.tr

***** Doç. Dr. Soner YILDIRIM, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, soner@metu.edu.tr

başka görüş okulun amacını “toplumda geleneksel olarak devam eden standart ve değişmezleri değil, sürekli değişen hayatı öğretmektir” şeklinde ifade etmektedir (Kiraz ve Özdemir, 2006; Neill, 1990). Yukarıda örneği verilen iki görüş, uygulama sürecinde öğrencinin ve öğretmenin ne yapması gerektiği, konuların nasıl organize edileceği, nasıl bir sınıf ortamının hazırlanacağı ve ölçme değerlendirilmenin nasıl gerçekleştirileceği gibi bir çok unsurun şekillenmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

Okullarda gerçekleştirilecek öğrenmelerin nasıl planlanacağı konusu toplumun ihtiyaç duyduğu insan tipi ve sosyal ilişkilerinin nasıl tanımlandığıyla da bağlantılıdır. Örneğin, sanayi toplumunun ihtiyaç duyduğu eğitim, tarım toplumunun ihtiyaç duyduğu eğitimden birçok açıdan farklıdır. Bu durumda “Hangi bilgi daha gereklidir?” “Öğrenciye öncelikle ne öğretilmelidir?” “Bir toplumda ne tür bilgi değer bulur?” gibi önemli sorular ders programlarının temelini oluşturur (Gutek, 2004). Bir neslin eğitiminde önemli etki sahibi olan unsurların başında öğretmen olduğu düşünülürse, Atatürk’ün de dediği gibi “öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır” sözünden öğretmenlerin niteliklerinin yanında eğitime bakış açılarının da önemli olduğu çıkarımı yapılabilir.

Kimlerin öğretmen olduğu, öğretmenlerin hangi kaynaklardan seçildiği, eğitim görüşlerinin neler olduğu ve eğitim felsefeleri konusunda yapılan araştırmalar (Aksu ve diğerleri, 2008, Ok ve Önkol, 2007; Temizyürek, 2008) öğretmenlik mesleği ve öğretmen profilinin ortaya konması bakımından önemlidir. Öğretmenlerin kimler olduğu hakkında kapsamlı demografik çalışmalar yapılmış olmasına rağmen (Başaran, 2004; Brookhart ve Freeman, 1992; Çakar, 2000; McIntire ve Prat, 1985; Pigge ve Marso, 1986) yüksek öğretimin öğretmenlerin görüşlerinin şekillenmesine etkisinin olup olmadığına yönelik Türkiye çapında kapsamlı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. öğretmenlerin eğitim konusundaki görüşlerinin neler olduğu üzerinde yapılan uluslararası çalışmalar öğretmen adaylarının eğitim görüşlerinin fakülterle gelmeden önce şekillendiği (Pajares, 1992; Parkay ve Stanford, 1992), eğitim fakültesinde geçirilen zamanın ve öğretmenlik uygulamasının eğitim görüşlerinin değişmesinde etkili olduğu (Doyle, 1997) gibi bulguları ortaya koymuştur. Opendaker ve Van Damme’in (2006) de belirttiği gibi eğitim görüşlerinin, inanışların, düşüncelerin ve teorilerin şekillenmesine etkisi olan etmenlerin araştırılması eğitim uygulamalarının nasıl şekillendiğinin anlaşılması bakımından önemlidir.

Eğitim Görüşleri

Günümüzde en genel anlamıyla eğitim görüşleri “geleneksel” ve “ilerlemeci” ya da “muhafazakar” ve “liberal” ikilemesi ile ele alınmaktadır. Eğitim görüşlerinin nasıl şekillendiğini irdeleyebilmek için öncelikle eğitim hakkındaki temel felsefelerin eğitimi nasıl ele aldıklarına bakmak gerekir. İdealizm’den başlayıp günümüze kadar gelen eğitim felsefelerinin hemen hepsi “bilginin doğası nedir ve nasıl bilebiliriz?” (Gutek, 2004) sorusuna yanıt aramışlardır. Yanıtlar, bilgiye bazen ebedi ve zihinsel, bazen etkileşimle, bazen dinsel ve tinsel boyutta bazen de deneyle ulaşılabileceği şeklinde olmuştur. Bilgiye ulaşmanın ve bilginin farklı şekil ve tanımları olmasının yanında daha önce de belirttiğimiz gibi bu çalışmada iki temel görüş – muhafazakar ve liberal ya da geleneksel ve ilerlemeci – üzerinde yoğunlaşmıştır.

Şekil 1’de Muhafazakar ve Liberal eğitim görüşleri okulun amacı, öğrenci, konu, ve öğretmen açısından özet olarak sunulmuştur (Aksu, ve diğerleri, 2008). Şekilde de belirtildiği gibi muhafazakârlıkta daha çok toplum ön plandayken liberal görüşte birey ön plana çıkmaktadır.

Şekil 1. Eğitim Görüşleri

Muhafazakar Görüş	Liberal Görüş
<ul style="list-style-type: none">Okulun amacı, geçmişten şimdikiye dek oluşan başat kültürel değerleri öğrenciye kazandırarak bu yolla onun topluma uyumunu sağlamaktır.Öğrenci, kitapların yazdıklarını, öğretmenin dediklerini ezberlemeli, yapmalı ve tekrarlamalıdır.Konu ve öğretmen merkezlidirÖğretmen yol gösteren ve sürekli denetleyen olmalıdır.	<ul style="list-style-type: none">Okulun amacı, toplumda geleneksel olarak devam eden standartları ve değişmezleri değil sürekli değişen hayatı öğretmektir.Öğrenci hayata uyan değil, hayata yön veren onu geliştiren olmalıdır.Öğrenci merkezlidirEğitim demokratiktir.

Muhafazakâr Görüş

Muhafazakâr eğitim görüşü geleneğe önem veren, toplumun kendine özgü bir yapısı olduğunu ve bu toplumsal yapının birey için yol gösterici olduğu ve toplumsal kurumların korunmasını savunur. Örneğin, Burke muhafazakâr eğitim görüşünü şöyle açıklar:

“kültürel miras ve gelenek insanlığın denenmiş başarılarından oluşan bir hazinedir. Aile, devlet, kilise ve okul gibi sosyal siyasal, dinsel ve eğitimsel kurumlar yüzyıllar boyunca insan yaşantılarını etkilemiş olan kültürel ürünlerdir... bu ideolojide değişime şüpheyle bakmak; değişimi hem uygarlığa hem de vatandaşlığa bir tehdit olarak görmek esastır” (aktaran Gutek, 1998, s. 210).

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı gibi, muhafazakâr anlayışta okulun görevi yetişme çağında olan bireylere kültürel mirası aktarmaktır. Bu anlamda öğretmen öğrencilere toplum tarafından belirlenmiş kültürel mirası aktaran, onların bu mirası özümsemiş olarak yetişmesini sağlayan kişidir. Ancak, muhafazakâr anlayışta asıl önemli olan nokta, öğretmenlerin kendilerinin kültürel mirası yaşamlarında içselleştirmiş ve davranışlarında sergilemiş olmaları önkoşuludur (Gutek, 1998; Ryan ve Cooper, 2000). Bu bakış açısından ele alındığında, muhafazakâr öğretmenlerin yeni neslin yetiştirilmesinde neleri ağırlıklı olarak ele almaları gerektiği açıktır.

Liberal Görüş

Liberal görüşe göre toplum farklı bireyler, gruplar ve birlikteliklerden oluşur. Eğitimin temel amacı da, bireylerin toplumsal hayata katılımı ve kendilerini temsil edebilme bilgi ve becerisini kazanmalarınıdır. Toplumsal problemlerin irdelenmesi, çözüm yollarının aranması ve alınan kararlarda söz sahibi olunmasına yönelik ilkeler, okulda oluşturulan aktif (yaşayarak-yaparak) öğrenme ortamlarının temelini oluşturur. Liberal anlayışta değişim kaçınılmazdır ve insanlık sürekli bir değişim-gelişim içindedir. Bu durumda mevcut değerler ve kültürel öğeler mutlak değildir ve zamana göre değişim gösterir (Gutek, 1998; O’Neil, 1983). Muhafazakar ve liberal eğitim görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların felsefi anlamda detaylı bir şekilde incelenmesi başka bir çalışmanın konusunu oluşturabilir.

Bu çalışma öğretmen adaylarının demografik özellikleri, sosyal ve kültürel değerleri ile eğitime ilişkin görüşlerinin incelendiği geniş çaplı bir araştırmada elde edilen verilerin bir kısmının analizinden oluşmaktadır. Çalışma 2006-2007 öğretim yılında eğitim fakültelerinin birinci sınıfına başlamış olan öğretmen adaylarının eğitime ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından irdelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda yanıt aranan temel sorular şöyledir:

Öğretmen adaylarının;

1. demografik yapısı nasıldır?

2. eğitim görüşleri cinsiyete göre fark göstermekte midir?
3. eğitim görüşleri yaşa göre fark göstermekte midir?
4. devlet lisesi veya özel lise mezunu olmaları ile eğitim görüşleri arasında fark var mıdır?
5. mezun oldukları lise türüne göre eğitim görüşleri arasında fark var mıdır?
6. yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yerleşim yerine göre eğitim görüşleri arasında fark var mıdır?
7. anne-baba eğitim durumuna göre eğitim görüşleri arasında fark var mıdır?
8. anne-baba iş durumuna göre eğitim görüşleri arasında fark var mıdır?

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırma, Türkiye’de bulunan üniversitelerin eğitim fakültelerinin birinci yılında öğrenim gören öğretmen adaylarının tamamı için tasarlanmıştır. Yaklaşık 30.000 öğretmen adayının birinci yılında olduğu belirlenmiş ve bu doğrultuda anketlerin basımı yapılarak 65 eğitim fakültesine gönderilmiştir. 51(%78) fakülteden toplam 18.226 (%60) öğretmen adayından geri dönüş sağlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı kişisel bilgiler, toplumsal alana ilişkin görüşler ve eğitim görüşleri olmak üzere üç ana başlık altında oluşturulmuştur. Birinci bölümde cinsiyet, yaş, kayıtlı olunan program türü, mezun olunan lise, yaşamın büyük çoğunluğunun geçirildiği yerleşim birimi, anne ve babanın eğitim durumu, anne ve babanın iş durumunu ortaya çıkarmayı hedefleyen 11 madde; ikinci bölümde toplumsal alana ilişkin görüşlerin yer aldığı 11 madde ve üçüncü bölümde ise eğitime ilişkin görüşler adı altında öğretmen adaylarının eğitime bakış açılarının ortaya çıkarılmasını amaçlayan 33 madde yer almıştır. Bu kısımda bulunan maddelerin oluşturulmasında O’Neil (1990) ve Kiraz ve Özdemir’ in (2006) eğitim ideolojileri konusundaki çalışmalarından yararlanılmıştır. Bu bölümde yer alan sorular katılıp katılmama ile ilgili olarak 5’li Likert şeklinde olup kesinlikle katılmıyorum (1) ve kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde oluşturulmuştur. Tüm anketin geçerlik katsayısı (Cronbach Alpha) ,82 olarak belirlenmiştir. Üçüncü bölümde bulunan 33 sorudan 14 tanesi muhafazakar ve 19 tanesi liberal görüşlerin ortaya çıkarılabilmesine yöneliktir. Bu çalışma kapsamında veri toplama aracının sadece birinci ve üçüncü bölümlerinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir.Yapılan faktör analizi sonucunda belirlenen bu maddelerin muhafazakar ve liberal görüşlere yüklendiği görülmüştür. Örneğin

- Bireysel farklılıklar (fiziksel, psikolojik, ve sosyal) bireysel benzerliklerden daha önemlidir; bu nedenle eğitim programları belirlenirken bireysel farklılıklara öncelik verilmelidir.
- Okulun görevi, öğrencinin yaşamdaki rolüne ağırlık vererek onu bir birey olarak hayata hazırlamaktır.
- Öğrenci kendi kişisel gereksinimlerine en uygun eğitim konusunda karar veren kişi olmalıdır.
- Okul, bireysel ve grup olarak problem çözme becerileri üzerinde yoğunlaşmalıdır.

gibi bazı maddeler liberal eğitim görüşlerini belirlemek üzere kullanılmış,,

- Eğitim geleneksel ilke ve uygulamalar temelinde yürütülmelidir.
- Okulun temel amacı, var olan toplumsal düzen içinde gerek duyulan bilgi ve becerileri aktarmaktır.
- Çocuk sağlam bir rehberlik ve iyi bir eğitim almadıkça hataya ve anti-sosyal davranışlara meyillidir.
- Okullar bugüne ve geleceğe verilen aşırı önemi azaltarak daha çok geçmişin erdemleri ve başarıları üzerinde durmalıdır.

gibi bazı maddeler de muhafazakar eğitim görüşlerini belirlemek için kullanılmıştır.

Faktör analizi sonucunda belirlenen iki boyutun iç güvenilirlik testleri yapıldığında geçerlilik katsayıları muhafazakar görüşler için .87 ve liberal görüşler için ise .69 bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi

Veri toplama sürecine Türkiye’de eğitim fakülteleri bulunan tüm üniversiteler dahil edilmiştir. Örneklem alınması yoluna gidilmemiş, bütün eğitim fakültelerinin birinci sınıflarında öğrenim gören tüm öğrencilere ulaşarak doğrudan evren üzerinde çalışılması yolu seçilmiştir. Geliştirilen veri toplama aracının amaca yönelik olduğunun saptanması amacıyla kapsam geçerliği için uzman görüşleri başvurulmuş ve gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Ölçme aracının pilot uygulaması bir üniversitenin eğitim fakültesi öğrencileri ile yapılmış ve görünüş geçerliği çalışmaları tamamlandıktan sonra optik form haline dönüştürülerek fakültelelere gönderilmiştir.

Toplanan veriler, betimsel ve yordamsal analiz yöntemleriyle ele alınarak, öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş, kayıtlı oldukları program türü, mezun oldukları lise, yaşamın büyük çoğunluğunun geçirildiği yerleşim birimi, anne ve baba eğitim durumu, anne ve baba iş durumunu, toplumsal alana ve eğitime ilişkin görüşleri alt başlıklarında analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde önce öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile ilgili bulgular, daha sonra da bu özelliklerin bir kısmının eğitim görüşleri açısından farklı olup olmadığına ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının özelliklerini tanımlamak için betimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır. 18.226 öğrenim adayının %68.4’ü sırasıyla şu yedi programa kayıtlıdır: Sınıf öğretmenliği (%22.7), fen bilgisi öğretmenliği (%9.3), Türkçe öğretmenliği (%9.2), İngilizce öğretmenliği (%7.8), sosyal bilgiler (%7.8), okul öncesi öğretmenliği (%6.3), ve ilköğretim matematik öğretmenliği (%5.3). Katılımcıların %31’i diğer 23 öğretmenlik programlarında öğrenim görmektedir.

Öğretmenliği meslek olarak seçen kız öğrencilerin yüzdesi (%60.5) erkekler öğrencilerin yüzdesinden (%39.5) daha fazladır. Bunun yanı sıra yaşları 16-27 arasında değişen tüm öğretmen adaylarının çoğunluğunun yaşı %75 ile 19 ve 21 arasındadır. Çalışmaya katılanların %74’ü birinci öğretime; %26’sı ikinci öğretime devam etmektedir. Öte yandan öğrencilerin %97’si devlet lisesinden mezun olmuşlardır. Katılımcıların %60’ı genel lise; %27’si anadolu öğretmen lisesi mezunudur. Mesleki ve teknik okullardan, sanat okullarından ve diğer okullardan mezun olanların toplam yüzdesi 13’tür.

Anketi yanıtlayan 18.226 öğrenciden %48’inin anneleri yalnızca *beş yıllık ilkökul öğrenimini* tamamlamıştır (Tablo 1). Öğretmen adaylarının %21’inin anneleri *hiç okula gitmemiştir. Okuma yazma bilmeyen annelerin* (%14) oranıyla kıyaslandığında *okuma yazma bilmeyen babaların* (%2) oranı oldukça düşüktür. Anneler gibi babaların da %34’ü *yalnızca ilkökul mezunudur*. Üniversite mezunu olan babaların yüzdesi 15 iken; üniversite mezunu olan annelerin yüzdesi yalnızca 5’tir.

Tablo 1 Öğretmen Adaylarının Anne-Babalarının Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Anne (%) N=17.533	Baba (%) N=17.559
Okur-yazar değil	13,6	2.1
Okuryazar ama bir okul bitirmemiş	7.1	3.3
İlkokul (5 yıl)	48.2	33.8
Ortaokul	9.8	14.2
Lise	14,6	24.7
İki yıllık yüksekokul	2.0	5.8
Üniversite	4.6	14.8
Lisansüstü	.2	1.1

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının anne babalarının meslekleriyle ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde (Tablo 2); öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%82) annesinin ev hanımı olduğu görülmektedir. Yaklaşık %7'sinin annesi emekli ve %4'ünün annesi memur olarak çalışmaktadır. Öte yandan babaların %31'i emekli, %21 memurdur; ve %18'i kendi işyerine sahiptir. Geriye kalan %31 kadar öğrencinin babaları kamu kurumunda, (%7) günlük ücretle (%6) ya da mevsimlik, (%5) işçi olarak çalışmaktadır. Öğrencilerin %6'sı babalarının çalışmadığını ya da işsiz olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2 Öğretmen Adaylarının Anne-Baba İş Durumu

İş Durumu	Anne (%) N=17430	Baba (%) N=17063
Kamu sektörü memur	3,7	20,6
Kamu sektörü işçi	,4	6,8
Özel sektör düzenli ücret	1,8	7,6
Özel sektör kendi hesabına	1,2	17,8
Yevmiyeli işçi	,4	5,5
Dönemlik işçi	,3	4,6
Ev Hanımı	82,4	,3
Emekli	7,0	30,6
İşsiz	2,9	6,3

Öğrencilerin yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri yerleşim birimleri göz önünde bulundurulduğunda, %35'inin büyük şehirlerde ve %25'inin küçük şehirlerde; %28'inin kasabalarda ve %8'inin köylerde yaşadığı sonucu elde edilmiştir.

Cinsiyete Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre eğitim görüşleri karşılaştırılmıştır. Analizlerde “Çok yönlü varyans analizi (MANOVA)” kullanılmıştır. Analiz öncesinde örneklemin “normalliğine”, ve “varyansların homojen dağılımına” bakılmıştır. “Box’s Test of Equity” ve “Levene’s” testlerinde anlamlı bir fark çıktığından daha sıkı (conservative) bir test olan Pillai’s Trace testi tercih edilmiştir ve alfa değeri 0,025’e çekilmiştir (Tabachnick and Fidel, 2001).

MANOVA sonuçlarına göre eğitim görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir; Pillai’s Trace=0,02, $F(2,17517)=255,54$, $p<0,025$, $\eta^2=0,028$. MANOVA testinde anlamlı farklılık bulunduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile devam edilmiştir. Tablo 3’teki ANOVA sonuçları, liberal ($F(1,17517)=201,28$, $p<0,025$, $\eta^2=0,011$) ve muhafazakar ($F(1,17517)=104,16$, $p<0,025$, $\eta^2=0,006$), cinsiyete göre eğitim görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu göstermektedir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Eğitim Görüşleri	Cinsiyet (Faktör)	n	Ort	SS	F	p	η^2								
1.Liberal	1-Kız	10611	3,89	,45	201,287	,000	,011								
	2-Erkek	6909	3,78	,54				2.Muhafazakar	1-Kız	10611	3,35	,49	104,165	,000	,006
2.Muhafazakar	1-Kız	10611	3,35	,49	104,165	,000	,006								
	2-Erkek	6909	3,38	,56											

Bu sonuca göre, kızlar (Ort= 3,89, SS=0,44) erkeklere (Ort=3,78, SS=0,54) göre daha liberal eğitim görüşlerine sahiptir. Ayrıca erkekler (Ort=3,42, SS=,55) kızlara (Ort=3,34, SS=,48) göre daha muhafazakar görüşlere sahiptir. Bu sonuçlar genellenirken normalliğin sağlanmadığı dikkate alınmalıdır.

Yaşa Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının yaşlarına göre eğitim görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Katılımcıların yaşları 16-18, 19-21 ve 22-ve üzeri olarak gruplandırılmıştır. Bu farkın anlamlı olup olmadığına bakmak için “Çok yönlü varyans analizi (MANOVA)” kullanılmıştır. Analiz öncesinde örneklemin “normalligine”, ve “varyansların homojen dağılımına” bakılmıştır. “Box’s Test of Equity” ve “Levene’s” testlerinde anlamlı bir fark çıktığından ($p<,05$) daha sıkı (conservative) bir test olan Pillai’s Trace testi tercih edilmiştir ve alfa değeri 0,025’e çekilmiştir (Tabachnick and Fidel, 2001).

MANOVA sonuçlarına göre yaş ile eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ve bu farklılığın küçük bir etkisinin olduğu belirtilmiştir (Pillai’s Trace=,004, $F(8, 35062)=8,87, p<,025, \eta^2 = ,002$). MANOVA testinde anlamlı farklılık bulunduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile devam edilmiştir. Tablo 4’teki ANOVA sonuçlarına göre, liberal görüşlerde yaşa göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F(4,17536)=,53, p=,71$). Ancak muhafazakar görüşlerde yaşa göre anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F(4, 17536)= 13,30, p<,025, \eta^2= ,003$) ve eta kare değeri incelendiğinde bu farklılığın küçük bir etkisi olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Eğitim Görüşleri ve Yaşlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Tek Yönlü Varyans Analizi

Eğitim Görüşleri	Yaş (Faktör)	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
1.Liberal	16-18	2130	3,84	,47	,794	,452	,000
	19-21	13171	3,85	,48			
	22 ve üzeri	2453	3,85	,49			
2-Muhafazakar	16-18	2130	3,42	,50	26,749	,000	,003
	19-21	13171	3,39	,51			
	22 ve üzeri	2453	3,38	,52			

Muhafazakar görüşlerle yaş arasında anlamlı farklılık bulunduğu için bu farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla izleme testi yapılmıştır. Varyansların homojen dağılımı sağlanmadığı için Dunnett’s C testi uygulanmıştır (Pallant, 2001). 16-18 yaş aralığı ile (Ort=3,42, SS=,50), 19-21 yaş aralığı (Ort=3,39, SS=,51) ve 22 ve üzeri yaş aralığı (Ort=3,38, SS=,52) arasında anlamlı fark görülmüştür. Buna göre 16-18 yaş aralığındaki öğretmen adayları daha muhafazakar eğitim görüşlerine sahiptir. 19-21 yaş aralığı ile 22 ve üzeri yaş aralığı arasında da anlamlı farklılık bulunmuş, 19-21 yaş aralığındaki öğretmen adaylarının 22 ve üzeri yaş grubuna göre daha muhafazakar olduğu görülmüştür. Sonuçlar, 16-18 yaş aralığındaki öğretmen adaylarının belirtilen iki gruba göre daha muhafazakar eğitim görüşlerine sahip olduğunu göstermiştir.

Mezun Olunan Liseye Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının eğitim görüşlerinin mezun olunan liseye göre –devlet veya özel- anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini incelemek için “Çok yönlü varyans analizi (MANOVA)” kullanılmıştır. Analiz öncesinde örneklemin “normalligine”, ve “varyansların homojen dağılımına” bakılmıştır. “Box’s Test of Equity” ve Levene’s testlerinde anlamlı bir fark çıktığından ($p<,05$) daha sıkı

(conservative) bir test olan Pillai's Trace testi tercih edilmiştir ve alfa değeri 0,025'e çekilmiştir (Tabachnick and Fidel, 2001).

MANOVA sonuçlarına göre mezun olunan liseye göre eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılık olmasına rağmen bu farklılığın küçük bir etkisinin olduğu saptanmıştır (Pillai's Trace=,001, $F(2, 17191)=10,04$, $p<,025$, $\eta^2=,001$). MANOVA testinde anlamlı farklılık bulunduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile devam edilmiştir. Tablo 5'teki ANOVA sonuçlarına göre, liberal görüşlerle mezun olunan lisenin statüsü (devlet yada özel) arasında anlamlı farklılık varken ($F(1, 17194)=9,25$, $p<,025$, $\eta^2=,001$) muhafazakar görüşlerle mezun olunan lisenin statüsü (devlet ya da özel) arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F(1, 17194)=3,29$, $p=,07$).

Tablo 5. Mezun Olunan Liseye Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Eğitim Görüşleri	Lise (Faktör)	<i>n</i>	Ort	SS	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
1.Liberal	Devlet	16707	3,85	,48	9,25	,002	,001
	Özel	494	3,78	,51			
2-Muhafazakar	Devlet	16701	3,37	,55	3,29	,070	,000
	Özel	494	3,42	,56			

Bu sonuçlara göre, devlet lisesinden mezun olan öğretmen adayları (Ort= 3,85, SS=,48), özel liseden mezun olanlara göre (Ort=3,78, SS=,55) daha liberal eğitim görüşlerine sahiptir.

Mezun Olunan Lise Türüne Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılması

Mezun olunan lise türüne göre öğrencilerin eğitim görüşlerinin anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini incelemek için "Çok yönlü varyans analizi (MANOVA)" kullanılmıştır. Analiz öncesinde örneklemin "normalligine", ve "varyansların homojen dağılımına" bakılmıştır. "Box's Test of Equity" ve Levene's testlerinde anlamlı bir fark çıktığından ($p<,05$) daha sıkı (conservative) bir test olan Pillai's Trace testi tercih edilmiştir ve alfa değeri 0,025'e çekilmiştir (Tabachnick and Fidel, 2001).

MANOVA sonuçlarına göre mezun olunan lise türüne göre eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ve bu fark küçük bir etkiye sahiptir (Pillai's Trace=,009, $F(30, 34836)=5,44$, $p<,025$, $\eta^2=,005$). MANOVA testinde anlamlı farklılık bulunduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile devam edilmiştir. Tablo 6'daki ANOVA sonuçlarına göre, liberal görüşlerle mezun olunan lisenin türü arasında anlamlı farklılık varken ($F(15, 17418)=7,35$, $p<,025$, $\eta^2=,006$) muhafazakar görüşlerle mezun olunan lisenin statüsü (devlet yada özel) arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F(15, 17418)=1,74$, $p=,036$).

Liberal görüşlere ilişkin bu farklılığın lise türlerine göre hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Dunnett C izleme testi yapılmıştır. Bu testin sonuçlarına göre Anadolu lisesinden mezun olanlar (Ort=3,87, SS=,45); teknik lise (Ort=3,66; SS=,44), endüstri meslek lisesi (Ort=3,70; SS=,51) ve diğer liselerden (Ort=3,71; SS=,56) mezun olanlara göre daha liberal eğitim görüşlerine sahiptir. Lise ve Özel liselerden (yabancı dil ağırlıklı program uygulayan liseler) mezun olanlar (Ort= 3,88; SS=,45); teknik lise (Ort=3,66; SS=,44), endüstri meslek lisesi (Ort=3,70; SS=,51) ve diğer liselerden (Ort=3,71; SS=,56) mezun olanlara göre daha liberal görüşlere sahiptir. Liselerden (resmi ve gündüz öğretim yapan liseler) (Ort=3,84; SS=,51), açık öğretim liseleri, (Ort=3,89; SS=,50), çok programlı liseler (Ort=3,84; SS=,51), güzel sanatlar liseleri (Ort=3,83; SS=,50), öğretmen liseleri (Ort=3,84; SS=,44) ve kız meslek liselerinden (Ort=3,85; SS=,48) mezun olanlar; teknik liseden (Ort=3,66; SS=,44), mezun olanlara göre daha liberal görüşlere sahiptir.

Tablo 6. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Eğitim Görüşleri	Lise Türü (Faktör)	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
1-Liberal	Anadolu Lisesi	2610	3,87	,45			
	Fen Lisesi	80	3,68	,59			
	Lise, Özel Lise (Yabancı Dil Ağırlıklı Prog. Uygulayan Lisesler)	3422	3,88	,45			
	Lise (Resmi ve Gündüz Öğretim Yapan Liseler)	6936	3,84	,51			
	Açıköğretim Lisesi	147	3,89	,50			
	Çok Programlı Lise	443	3,84	,51			
	Güzel Sanatlar Lisesi	530	3,83	,50			
	Öğretmen Lisesi	2102	3,84	,44			
	İmam Hatip Lisesi	259	3,76	,52			
	Ticaret Meslek Lisesi	44	3,62	,70			
	Teknik Lise	106	3,66	,44			
	Endüstri Meslek Lisesi	132	3,69	,51			
	Kız Meslek Lisesi	383	3,85	,48			
	Diğer	246	3,71	,54			
2-Muhafazakar	Anadolu Lisesi	2609	3,35	,49			
	Fen Lisesi	80	3,34	,61			
	Lise, Özel Lise (Yabancı Dil Ağırlıklı Prog. Uygulayan Lisesler)	3422	3,37	,49			
	Lise (Resmi ve Gündüz Öğretim Yapan Liseler)	6934	3,38	,53			
	Açıköğretim Lisesi	147	3,34	,55			
	Çok Programlı Lise	441	3,36	,53			
	Güzel Sanatlar Lisesi	531	3,40	,52			
	Öğretmen Lisesi	2102	3,39	,49			
	İmam Hatip Lisesi	259	3,45	,48			
	Ticaret Meslek Lisesi	44	3,26	,64			
	Teknik Lise	106	3,38	,40			
	Endüstri Meslek Lisesi	132	3,33	,57			
	Kız Meslek Lisesi	383	3,34	,50			
	Diğer	246	3,34	,55			

Yerleşim Yerine Göre Eğitim Görüşlerinin karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yerleşim yerine göre eğitim görüşlerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek için “Çok yönlü varyans analizi (MANOVA)” kullanılmıştır. Analiz öncesinde örneklemin “normallliğine”, ve “varyansların homojen dağılımına” bakılmıştır. “Box’s Test of Equity” ve Levene’s testlerinde anlamlı bir fark çıktığından ($p < ,05$) daha sıkı (conservative) bir test olan Pillai’s Trace testi tercih edilmiştir ve alfa değeri 0,025’e çekilmiştir (Tabachnick and Fidel, 2001).

MANOVA sonuçlarına bakıldığında öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim yerlerine göre eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ve bu farklılığın küçük bir etkisi olduğu belirtilmiştir (Pillai’s Trace=,002, $F(8, 35032)=3,91$, $p < ,025$, $\eta^2 = ,001$). MANOVA testinde anlamlı farklılık bulunduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile devam edilmiştir. Tablo 7’deki ANOVA sonuçlarına göre, liberal görüşlerle yerleşim yerleri arasında anlamlı farklılık varken ($F(4, 17521)=3,70$, $p < ,025$, $\eta^2 = ,001$) muhafazakar görüşlerle yerleşim yerleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($F(4, 17521)=1,46$, $p = ,21$).

Tablo 7. Yerleşim Yerlerine Göre Eğitim Görüşlerini Yansıtan Tek Yönlü Varyans Analizi

Eğitim Görüşleri	Yerleşim yeri (Faktör)	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
1.Liberal	Büyük Şehir (Nüfusu 1 milyon ve üzeri)	6120	3,86	,49	3,70	0,005	0,001
	Küçük Şehir	4368	3,84	,48			
	İlçe	4903	3,85	,46			
	Kasaba	714	3,82	,51			
	Köy	1416	3,82	,50			
2-Muhafazakar	Büyük Şehir (Nüfusu 1 milyon ve üzeri)	6120	3,37	,52	1,46	0,210	0,000
	Küçük Şehir	4368	3,38	,51			
	İlçe	4903	3,37	,49			
	Kasaba	714	3,41	,51			
	Köy	1416	3,39	,51			

Liberal görüşlere ilişkin bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Dunnett C izleme testi yapılmıştır. İzleme testi sonuçlarına göre sadece yaşamının büyük çoğunluğunu büyük şehirde geçirenlerle ($Ort=3,86$; $SS=,49$) köyde geçirenler ($Ort=3,82$; $SS=,50$) arasında liberal görüşler bakımından şehirde geçirenler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Diğerleri arasında farklılık anlamlı değildir.

Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Eğitim Görüşlerinin karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin anne ve babasının eğitim durumuna göre öğrencilerin eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla 4x4 çoklu varyans analizi (MANOVA) yapılmıştır. MANOVA öncesi homojenliği test etmek amacıyla yapılan “Box’s Test of Equity” ,05’ten küçük olduğu için Pillai’s Trace kullanılmıştır (Tabachnick and Fidel, 2001). Ayrıca Levene’s test sonuçları anlamlı bulunduğu için alpha değeri ,05’ten ,025’e çekilmiştir. Tablo 8’de görüldüğü gibi anne-baba eğitim durumuna göre eğitim görüşlerine ait MANOVA sonuçları, annenin eğitim durumuna göre eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur ve bu

farklılık küçük bir etkiye sahiptir, Pillai's Trace=,008, $F = (100, 34640)=1,31$, $p<,025$, η_p^2 (partial eta kare)=,004.

Tablo 8. Anne-Baba Eğitim Durumuna Eğitim Görüşlerini Yansıtan Çoklu Varyans Analizi

Kaynak	Bağımlı değişkenler	Type III Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	η_p^2
Düzeltilmiş Model	liberal	40,492(b)	66	,614	2,582	,000	,010
	muhafazakar	37,173(c)	66	,563	2,135	,000	,008
Etkileşim	liberal	2804,446	1	2804,446	11802,994	,000	,405
	muhafazakar	2127,443	1	2127,443	8065,377	,000	,318
anne * baba	liberal	18,258	50	,365	1,537	,009	,004
	muhafazakar	16,472	50	,329	1,249	,112	,004
anne	liberal	4,324	8	,540	2,275	,020	,001
	muhafazakar	4,423	8	,553	2,096	,033	,001
baba	liberal	4,069	8	,509	2,141	,029	,001
	muhafazakar	6,311	8	,789	2,991	,002	,001

MANOVA testinde anlamlı farklılık bulunduğu için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile devam edilmiştir. ANOVA sonuçlarına göre, anne babanın eğitim durumuna göre liberal görüşler üzerinde anlamlı fark varken ($F(50, 17387) = 1,53$, $p<,025$, η_p^2 (partial eta kare)=,004), muhafazakar görüşler üzerinde fark bulunmamıştır ($F(50, 17387) = 1,24$, $p=,11$).

Anne-Baba İş Durumuna Göre Eğitim Görüşlerinin Karşılaştırılması

Çalışmaya katılan öğrencilerin anne ve babasının iş durumuna göre öğrencilerin eğitim görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla 9x9 çoklu varyans analizi (MANOVA) yapılmıştır. MANOVA öncesi homojenliği test etmek amacıyla yapılan "Box's Test of Equity" ,05'ten küçük olduğu için Pillai's Trace kullanılmıştır (Tabachnick and Fidel, 2001). Ayrıca Levene's test sonuçları anlamlı bulunduğu için alpha değeri ,05'ten ,025'e çekilmiştir. Tablo 9'da görüldüğü gibi anne-baba iş durumuna göre eğitim görüşlerine ait MANOVA sonuçları, annenin iş durumuna göre eğitim görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir, Pillai's Trace=,001, $F = (16, 33444)=,902$, $p=,56$.

Benzer şekilde, babanın eğitim durumuna göre de eğitim görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, Pillai's Trace=,001, $F = (16, 33444)=1,114$, $p=,33$. Anne ve baba iş durumunun birlikte eğitim görüşleri üzerindeki etkisine bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, Pillai's Trace=,008, $F = (126, 33444)=1,002$, $p=,47$.

Tablo 9. Anne-Baba İş Durumuna göre Eğitim Görüşlerini Yansıtan Çoklu Varyans Analizi

Kaynak	Bağımlı değişkenler	Type III Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	η^2_p
Düzeltilmiş Model	liberal	39,196(b)	79	,496	2,078	,000	,010
	muhafazakar	32,455(c)	79	,411	1,549	,001	,007
Etkileşim	liberal	6033,466	1	6033,466	25273,876	,000	,602
	muhafazakar	4567,729	1	4567,729	17227,988	,000	,507
anne	liberal	1,229	8	,154	,644	,741	,000
	muhafazakar	1,990	8	,249	,938	,483	,000
baba	liberal	1,862	8	,233	,975	,453	,000
	muhafazakar	2,008	8	,251	,947	,476	,000
anne * baba	liberal	12,831	63	,204	,853	,790	,003
	muhafazakar	15,157	63	,241	,907	,683	,003

SONUÇ

Bu çalışmada öğretmen adaylarının bazı demografik özellikleri ve bu özelliklerin onların öğretmenlik eğitimine başladıkları sırada sahip oldukları eğitim görüşleri ile ilişkileri incelenmiştir.

Eğitim Fakültesi 1. Sınıf öğrencilerinin anne-baba eğitim durumu, anne-baba mesleği gibi demografik özelliklerine bakıldığında, öğretmen adaylarının, ulusal (Demirbolat, 2006; Ok ve Önkol, 2007, Saban, 2003) ve uluslararası (Brookhart ve Freeman, 1992; Coultas ve Levin, 2002; Richorsaon ve Watt, 2006) çalışmalardan elde edilen bulgularla tutarlı bir şekilde daha çok şehirlerde yaşayan orta-alt sosyo-ekonomik düzeye mensup ailelerden geldikleri görülmektedir. Yine alanyazın (Temizyürek, 2008; Rihardson ve Watt, 2006) ile tutarlı olarak, öğretmenlik mesleğini daha çok kız öğrencilerin tercih ettikleri gözlenmiştir. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun devlet liselerinden mezun olduğu, bunların arasında da genel lise mezunlarının çoğunlukta olduğu görülmekte ve bunu Anadolu Öğretmen Lisesi mezunları izlemektedir (Ok ve Önkol, 2007).

Araştırmacılar, bireylerin eğitim görüşlerinin şekillenmesinde eğitim düzeyi, aile tipi, anne-baba eğitim düzeyi, yaşanılan çevre, arkadaş ve akran grupları, mesleki gruplar ve diğer toplumsal birliklikler gibi faktörlerin etkili olduğunu söylemektedir (Bourdieu, 1977; Bowles ve Gintis, 1976; Willis, 1977; Macleod, 1987). Bu çalışmada öne çıkan bulgular da eğitim görüşlerinin şekillenmesinde yukarıda belirtilen etmenleri destekler niteliktedir.

Çalışma kapsamında öğretmen adaylarının eğitime ilişkin görüşlerinin belli değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemek üzere yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda özetlenmektedir. Bulgularda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha liberal görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının eğitim görüşlerinin yaşa göre değiştiği ve 16-18 yaş grubundaki öğrencilerin diğer gruplara göre daha muhafazakar görüşlere sahip oldukları gözlenmiştir. Devlet liselerinden mezun olan öğretmen adaylarının, özel liselerden mezun olanlara göre ve devlet liseleri arasında da Anadolu öğretmen liselerinden mezun olan öğrencilerin, teknik liseler ve meslek liselerinden mezun olanlara göre daha liberal eğitim görüşlerine sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin eğitime ilişkin görüşleri üzerinde daha önce eğitim aldıkları kurumlardaki yaşantılarının önemli bir etkisi olduğu göz önüne alınırsa, Anadolu Öğretmen Liselerinin, özellikle, yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı ortamlarda etkili olabilecek öğretmenler yetişmesine daha fazla katkısının olduğu söylenebilir.

Bunun yanında yerleşim yerine göre eğitim görüşlerine bakıldığında, yaşamının büyük kısmını şehirlerde geçirmiş olan öğretmen adaylarının daha liberal görüşlere sahip oldukları bulunmuştur.

Araştırma bulguları anne-baba eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının eğitim görüşleri üzerinde etkisinin olduğu, buna karşılık meslek durumun ise etkisinin olmadığını göstermiştir. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin eğitim görüşlerinin daha liberal olduğu gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının anne-baba eğitim düzeyini ele aldığımızda büyük bir çoğunluğun anne eğitim düzeyinin düşük olduğu, annelerin çoğunluğunun (%69) ilköğretim, okuryazar ama bir okul bitirmemiş ya da okur yazar olmayan grupta yer aldığı görülmüştür. Buna karşılık, baba eğitim düzeyinin nispeten daha yüksek olduğu ve babaların yüzde 39'nun ilköğretim mezunu, okuryazar ama bir okul bitirmemiş veya okur yazar olmayan gruba denk düştüğü gözlenmiştir. Bu duruma göre 2010-11 öğretim yılında mezun olacak olan öğretmen adaylarının yaklaşık üçte ikisinin annelerinin sadece temel eğitim aldıkları ya da okur yazar olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Öyleyse bu çalışmaya katılan öğretmen adaylarının büyük ölçüde ailenin sosyo-ekonomik düzeyi tarafından şekillendirildiği öne sürülen kültürel sermaye (Bourdieu, 1986) açısından çok da zengin olmadıkları söylenebilir.

Eğitim fakültelerinde okuyan öğretmen adaylarının farklı sosyo-ekonomik yapılar, inanışlar ve değerlere sahip olarak geldiği görüşü de (Aksu ve diğerleri, 2008; Esmer, 1999; 2008; Inglehart ve Welzel, 2005) dikkate alındığında, öğretmen yetiştiren kurumların işlevleri ve görevleri daha da önem kazanmaktadır. 2004-2005 eğitim öğretim yılından başlayarak, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan ve ortaöğretim kurumlarında da uygulanması için çalışmaların sürdüğü yapılandırmacı yaklaşımı etkili bir şekilde uygulayabilecek olan öğretmenlerin daha çok liberal görüşü benimsemiş olmaları gerekliliği göz önüne alınırsa, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde edindikleri bilgi ve deneyimin de bu doğrultuda olması gereklidir. Dolayısıyla, öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programları, modern bir eğitim sistemi içinde etkili bir öğretmen olabilmek için, öğretmen adaylarının var olan değerlerini ve görüşlerini sorgulayarak bir senteze ulaşmaları ve kendilerine özgü eğitim felsefesi geliştirmelerine yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir. Bunun en önemli nedeni ise, eğitim alanında süregelen birçok uygulamanın arkasında belli başlı eğitim felsefelerinin bulunması ya da bu felsefelerin ışığında gerçekleştirilen eğitim uygulamalarının eğitim felsefelerinin yansıması olmasıdır.

Yüksek öğrenimin ilk yılında bulunan öğretmen adaylarının eğitim fakültelerine başladıkları dönem ile fakültelerinde geçirecekleri dört ya da beş yıllık öğrenme sürecinin ardından eğitime ilişkin görüşlerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığı önemli bir soru olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu çalışma 2010 yılında tekrarladığında eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerin eğitim görüşlerinde ne gibi bir farklılığın olacağı ya da sonuçların benzer olup olmayacağı konusu eğitim fakültelerinin işlevi konusunda araştırmacılara ışık tutacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksu, M., Daloğlu, A., Yıldırım, S., Kiraz, E. & Demir, C. E. (2008). Geleceğin öğretmenleri kimler: Eğitim fakülteleri öğrenci profili. *İlköğretim*, 16, 44-49.
- Başaran, S. T. (2004). Effectiveness of Anatolian Teacher High School in terms of serving their intended purpose. Unpublished doctoral thesis, Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Brookhart, S. M. and Freeman, D. J. (1992). Characteristics of entering student teachers. *Review of Educational Research*, 62, 1, 37-60.
- Bourdieu, P., 1986. The forms of capital. In: Richardson, J.E. (Ed.), *Handbook of Theory of Research for the Sociology of Education*. Greenwood, New Haven, CT.
- Bourdieu, P. (1977). Cultural reproduction and social reproduction. In *power and ideology in education*, Jerome Karabel and A. H. Hasley (Eds.). Oxford: Oxford University Press
- Bowles, S. & Gintis, H. (1976). *Schooling in capitalist America*. New York: Basic Books.
- Brookhart, S. M. and Freeman, D. J., 1992. Characteristics of entering student teachers. *Review of Educational Research*, 62, 1, 37-60.
- Coultas, J.C. and Lewin, K.M.(2002). Who becomes teacher? The characteristics of student teachers in four countries. *International Journal of Educational Development*, 22, 243-260.
- Çakar, S. (2000). Ortaöğretim terchini etkileyen etkenlerin belirlenmesi (Eskişehir il örneği). Unpublished Master's thesis. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirbolat, O. A. (2006). Education faculty students' tendencies and beliefs about the teachers' role in education: A case study in a Turkish university. *Teaching and Teacher Education*, 22, 1068-1083.

- Doyle, M. (1997). Beyond life history as a student: preservice teachers' beliefs about teaching and learning. *College Student Journal*, 31, 519-532.
- Esmer, Y. (1999). *Devrim, evrim, statüko: Türkiye'de sosyal, siyasal, ekonomik değerler*, İstanbul, TESEV Yayınları.
- Esmer, Y. (2008). World Values Survey, 1981-2007. Retrieved from, <http://betam.bahcesehir.edu.tr/UserFiles/File/sunum/betamsunum7.2.08.ppt>, on June, 23, 2008.
- Guttek, G.L. (1998). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar*. Çeviren Nesrin Kale, Ankara: Pegem.
- Guttek, G.L. (2004). *Philosophical and ideological voices in education*. Boston: Pearson.
- Inglehart, R. & Welzel, C. (2005). Modernization, cultural change and democracy: *The human development sequence*. New York and Cambridge: Cambridge University Press.
- Kiraz, E. & Özdemir, D. (2006). The relationship between educational ideologies and technology acceptance in pre-service teachers. *Journal of Educational Technology and Society*, 9, 2, 152-165.
- Macleod, J. (1987). *Ain't no makin' it*. Boulder, CO: Westview Press.
- McIntire, W. G. and Pratt, P. A. (1985). *Characteristics of freshmen continuing and leaving a teacher education program at the end of their first year*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Chicago. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 264 186)
- Ok, A., and Önkol, P. (2007). Öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarının profili. *Eğitim ve Bilim*, 32, 143, 13-25.
- O'Neill, W.F. (1990). *Educational ideologies: Contemporary expressions of educational philosophy*. Iowa: Kendall/Hunt Publishing Company.
- Opdenakker, M. C., and Van Damme, J. (2006). Teacher characteristics and teaching styles as effectiveness enhancing factors of classroom practice. *Teaching and Teacher Education*, 22, 1-21.
- Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62, 307-332.
- Parkay, F.W., and Stanford, B.H. (1992). *Becoming a teacher: Accepting the challenge of a profession (2nd ed.)*. Boston: Allyn and Bacon
- Pigge, F. L. and Marso, R. N. (1986). *Influences of personal and academic characteristics on beginning teacher education students' attitudes, concerns, and anxieties towards teaching*. Paper presented at the Annual Meeting of the Association of Teacher Educators, Atlanta. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 266 140)
- Richardson, P. W. and Watt, H. M. G. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 34, 1, 27-56.
- Ryan, K. & Cooper, J. M. (2000). *Those who can teach*. Oston: Houghton Mifflin Company.
- Saban, A. (2003). A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19, 829-846.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics (4th ed.)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Temizyürek, F. (2008). Türkçe öğretmen adaylarının demografik özellikleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 663-692.